

Monitoren van Amfibieën: hoe en wat

Edo Goverse

Poelenwerkgroep 't Gooi, 9 maart 2006

RAVON - Werkgroep Monitoring
Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland
www.ravon.nl

goverse@science.uva.nl

Wat is RAVON?

Bedreigde inheemse diersoorten:

- 55 zoetwatervissen waarvan 24 bedreigd/uitgestorven
- 7 reptielsoorten waarvan 6 bedreigd
- 16 amfibiesoorten waarvan 9 bedreigd

Enkele werkzaamheden:

- onderzoek
- landelijke database
- voorlichting
- advies
- publicaties
- tijdschrift & excursies ed.

RAVON - Werkgroep Monitoring

- Meetnet Amfibieën & Meetnet Reptielen

Meetnet Amfibieën

- Gebied selecteren: 1 landschapstype
- Wateren selecteren: 3 a 10 voortplantingswateren
- 4x per jaar: overdag & 's avonds
- Alle soorten volgen
  - **klasse 1: zeldzaam**
  - **klasse 2: algemeen**
  - **klasse 3: zeer algemeen**
- Telformulier invullen
- Jaarlijks hetzelfde gebied & wateren
- Eventueel losse (land) waarnemingen noteren

Telgebied

Bemonsterde wateren/locaties

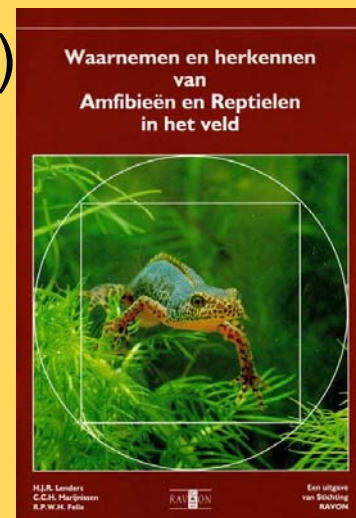
Meetnet Amfibieën

- Planning
- Zaklamp
- Schepnet
- Telformulier

- Ontheffing Min.LNV
- Betredingsontheffing terreineigenaar

- Handleiding (+herkenningsgids)
- Geluiden oefenen:

www.ravon.nl
- Begeleiding vragen

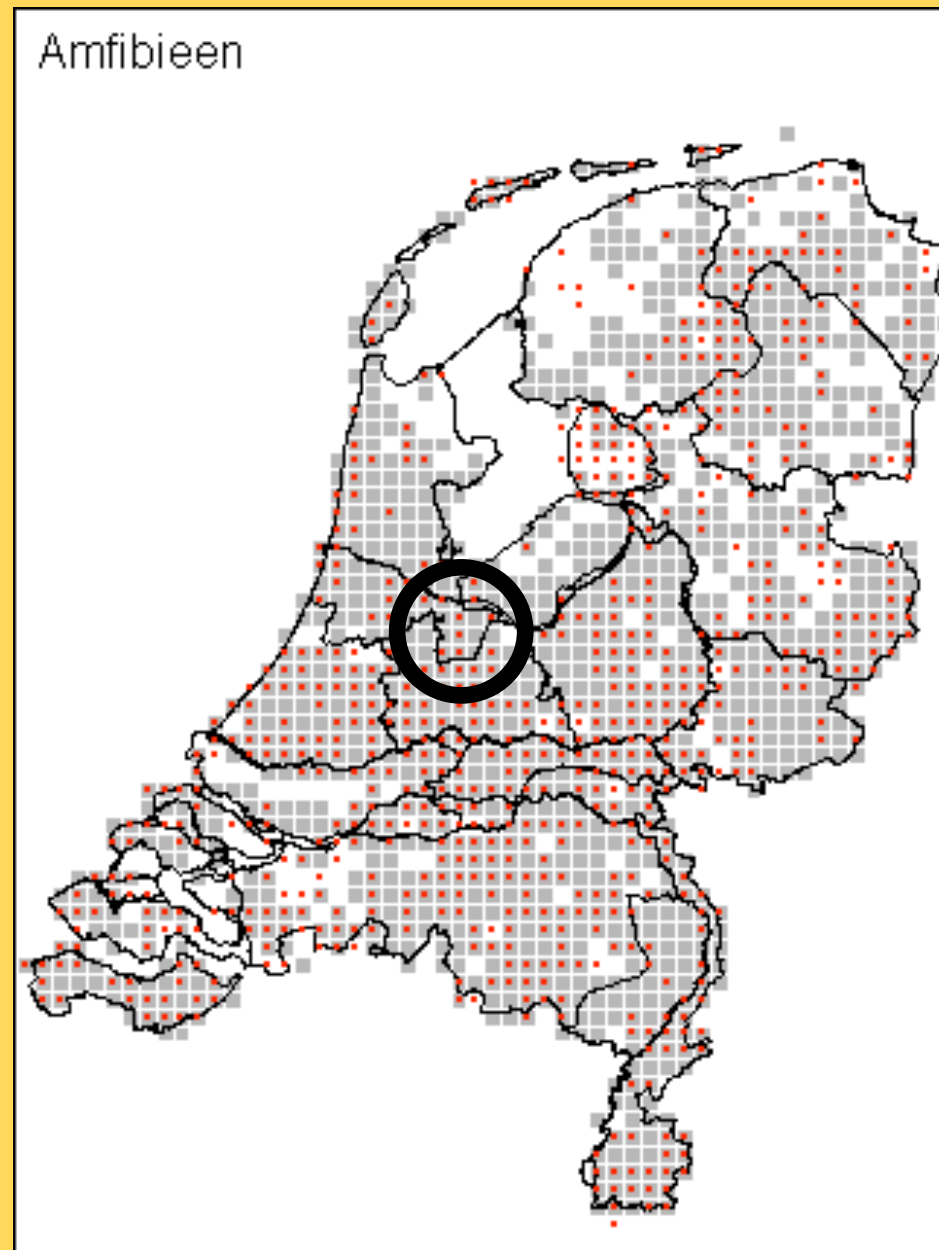

*Handleiding
voor het monitoren van
amfibieën in Nederland*

Amfibiesoorten in 't Gooi

- kleine watersalamander
- alpenwatersalamander
- kamsalamander

- gewone pad
- rugstreepad
- [vroedmeesterpad]

- bruine kikker
- heikikker
- groen kikkercomplex
  - poelkikker
  - meerkikker
  - bastaard kikker

Planning

Ronde	periode	dagdeel	Soorten
Oriëntatie	20 maart - 10 april	overdag	Tv, Bb, Rt, Ra <i>- salamander eitjes, eiklommen & -snoeren, kikkers/padden</i>
Ronde 1	20 maart - 10 april	's avonds	Tsp., Bb, Rt, Ra <i>- salamander eitjes, eiklommen & -snoeren, kikkers/padden/salamanders</i>
Ronde 2	20 april - 10 mei	's avonds	Tsp., Bc, Rec <i>- salamander-, kikker- & paddenlarven, salamanders, roep rugstreeppad & groene kikkers</i>
Ronde 3	20 mei - 10 juni	's avonds	Tsp., Bc, Rec <i>- salamander-, kikker- & paddenlarven, salamanders, roep rugstreeppad & groene kikkers</i>
Ronde 4	10 juni - 31 juli	overdag	(Bb, Bc, Rt) Rec <i>- plonzen tellen groene kikkers, juveniele padjes en kikkers</i>

Gewone pad

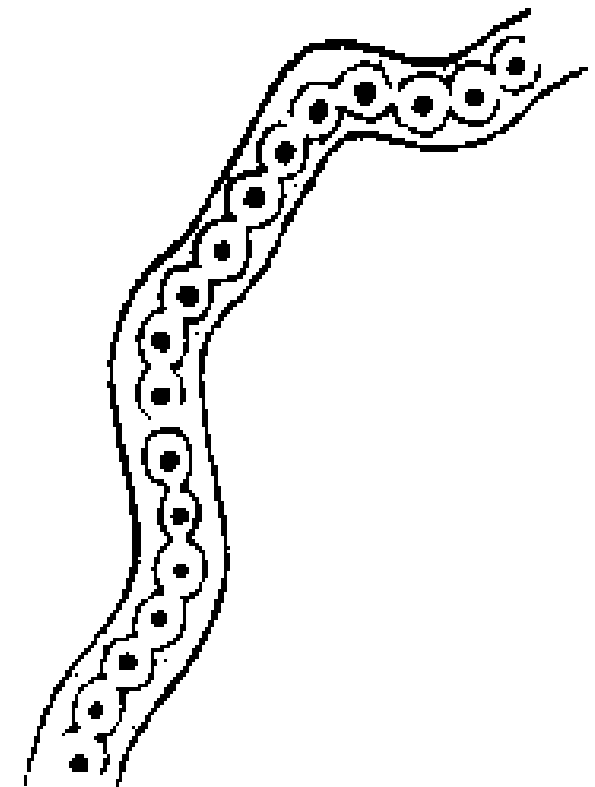
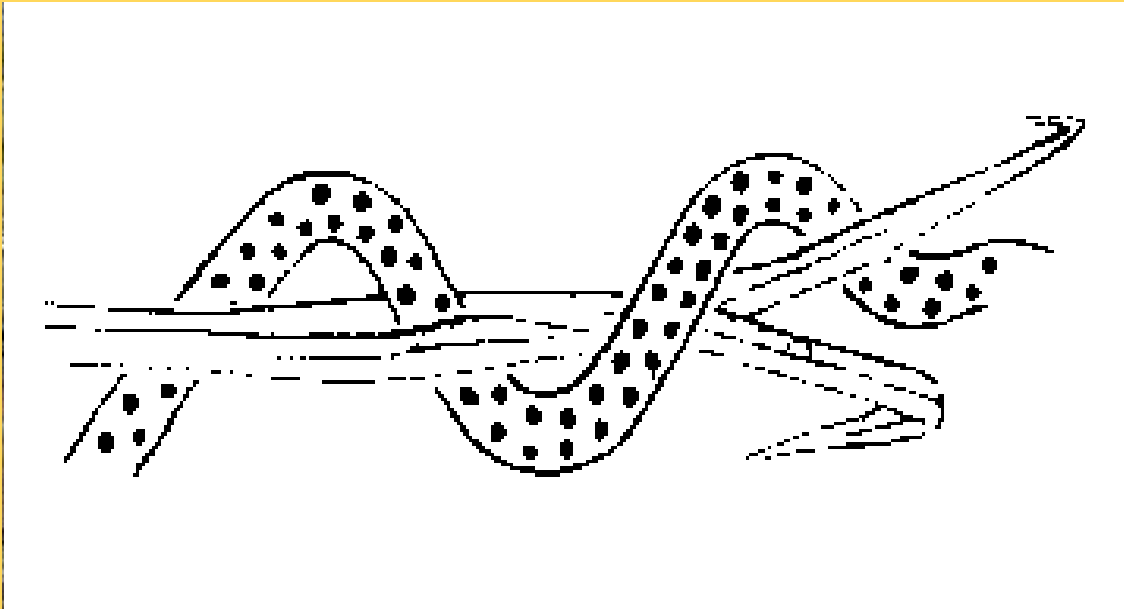

Rugstreeppad

Eisnoer, larven en paddenregen

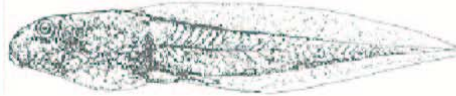

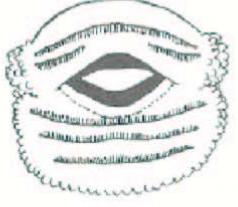
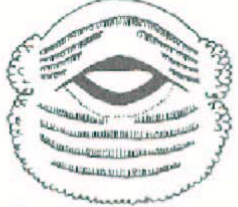
Herkenningkaart padden- & kikkerlarven

Paddenlarven

<p>Liptandjes</p> <p>Larve - Gewone pad</p>	<ul style="list-style-type: none"> -onderzijde eenkleurig. -tot 32 mm. -zwart <p>Staartpunt rond</p>
 <p>Larve - Rugstreeppad</p>	<ul style="list-style-type: none"> -forse larven hebben een licht gekleurd driehoekig vlekje achter de bek. -tot 30 mm.

Kikkerlarven

<ul style="list-style-type: none"> -ogen uitpuilend. -tot 45 mm (overwinterende larven worden langer). -bruin/groen 	<p>Liptandjes</p> <p>Larve - Groene kikkers</p>
<ul style="list-style-type: none"> -ogen niet uitpuilend. -tot 45 mm. -bruin met gouden stipjes 	 <p>Larve - Heikikker</p>
	 <p>Larve - Bruine kikker</p>

Tekeningen uit: Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld (H.J.R. Lenders, 1993)
Foto: Arnold van Rijsewijk

Heikikker vs bruine kikker

- Spitse neus
- Grote graafknobbel
- Langere achterpoten
- Lichte rugstreep
- Geluid

Heikikker

(C)2004 Wim Olyslager

Eiklommen en larven

Maak zelf de soortkeuze!

Kleine watersalamander

Kamsalamander: de grootste watersalamander

Kamsalamander

Alpenwassersalamander

Ei-afzetting door kleine watersalamander

Kamsalamandereitjes

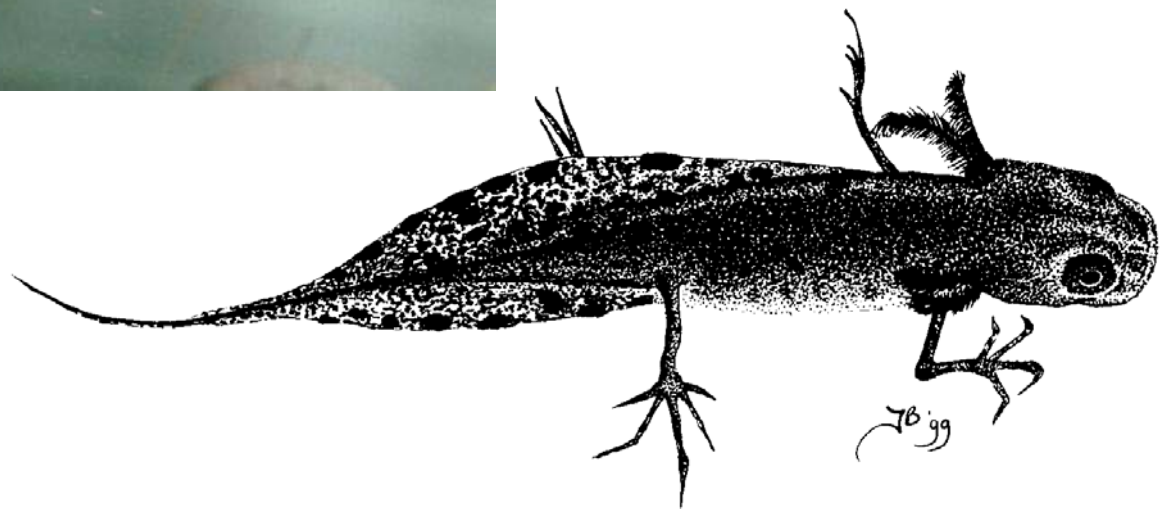
Kamsalamandereitjes

Kamsalamandereitjes

Kamsalamanderlarf

Herkenningkaart watersalamanderlarven

HERKENNING LARVEN KAMSALAMANDER

Speciale kenmerken van de kamsalamanderlarve ten opzichte van de overige soorten zijn:

- de in een draadje eindigende staartpunt;
- de brede staartzoom, zowel aan de boven- als aan onderzijde;
- de naar verhouding langere tenen;
- de vrij grote zwarte, ronde vlekken op de staart (attentie: staart larve alpenwatersalamander is ook zwaar getekend, maar is in zijn geheel regelmatig zwaar gestippeld);
- bij de grotere larven (tegen de metamorfose) hebben de tenen vaak lichte vlekjes;
- de larven worden groter dan die van alpenwater-, vinpoot en kleine watersalamander (zie hiernaast).

De lange tenen en de brede staartzoom zijn het beste in water te zien; neem daarom een glazen potje mee dat u met water vult om daarin de larve goed te bekijken. U kunt dan de kenmerken rustig bekijken zonder het dier te beschadigen.

- met duidelijke hals.
- licht bruin gekleurd.
- tot ongeveer 50 mm.

Larve - Kleine watersalamander
of - Vinpootsalamander

- donker bruin gekleurd.
- zonder duidelijke hals.
- tot ongeveer 50 mm.
- stompe staart.

Larve - Alpenwatersalamander

- lange tenen.
- draadstaart.
- tot ongeveer 80 mm.

Larve - Kamsalamander

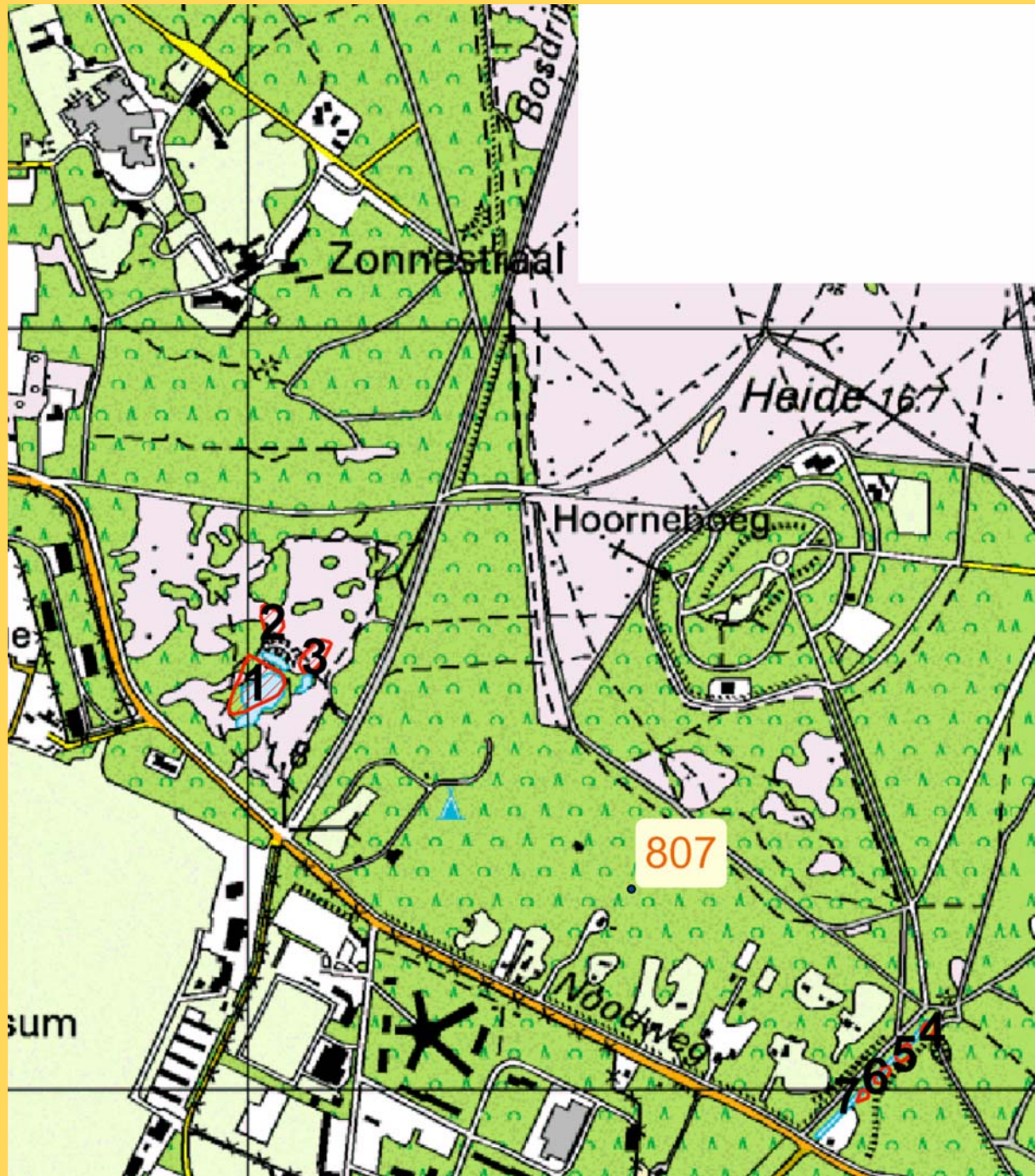
bron:

Waarnemen en Herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld, Stichting RAVON, 1993.

Groene kikkercomplex

Waarnemingen formulier 1e veldbezoek

In onderstaande tabel worden alle waarnemingen tijdens dit veldbezoek genoteerd, gegroepeerd per waternummer. Gebruik bij het invullen de aangegeven afkortingen op de achterkant van het voorblad.

Datum	Begintijd	Eindtijd
dag mnd jaar	uur min	uur min
02 04 00	22 30	00 30

water nummer	soort	type waarneming	aantal	presentie			opmerkingen
				0	1	2 3	
1	Bc	ad	1	X			
	Bb	ad	13		X		
	Tr	ad	1	X			
	Rt	ad	2				
		eiklomp	15		X		
2	Tr	ad	1	X			
	Rt	ad	4		X		
	Bb	ad	5		X		
	Bc	ad	175			X	zicht waarneming + zoep
3	Bb	ad	2	X			
	Rt	ad	2	X			
4	Rt	ei	15		X		
	Rt	ad	2				
	Bb	zoep	1	X			
5	Rt	subad	5		X		
		ad	1				
6	niets waargenomen			————			
7	Rt	ad	5		X		
	Bb	ad	10		X		
8	Tr	ad	7		X		
	Rt	ad	1	X			
	Bb	ad	1	X			
9	niets waargenomen			————			Drooggevallen
10	Rt	ei	4		X		
	Bb	ad	1	X			
11	niets waargenomen			————			
12	Tr	larf net	1	X			2 ^e jaars larf

Invoer gegevens Meetnet Amfibieën

0 = ontbreekt
 1 = zeldzaam
 2 = algemeen
 3 = zeer algemeen

plot nr.	water nr.	datum	begin tijd	eind tijd	Ss	Ta	Tc	Th	Tv	Ao	Bv	Pf	Bb	Bc	Ha	Ra	Rt	Rec	Rr	Re	Rl	
0807	1	11-3-1997	20:30	22:30				1				1					1					
0807	2	11-3-1997	20:30	22:30			1	2				2					1					
0807	3	11-3-1997	20:30	22:30			2	2				1					1					
0807	4	11-3-1997	20:30	22:30					1			1					1					
0807	5	11-3-1997	20:30	22:30					2			1					2					
0807	6	11-3-1997	20:30	22:30					2			1					1					
0807	7	11-3-1997	20:30	22:30																		
0807	1	17-3-1997	20:30	22:30					1			1										
0807	2	17-3-1997	20:30	22:30			2	2				1					1					
0807	3	17-3-1997	20:30	22:30			1	2									1					
0807	4	17-3-1997	20:30	22:30								1					1					
0807	5	17-3-1997	20:30	22:30					3			1					2					
0807	6	17-3-1997	20:30	22:30					3			1					1					
0807	7	17-3-1997	20:30	22:30																		
0807	1	10-4-1997	21:00	23:00					2			1										
0807	2	10-4-1997	21:00	23:00			2	2														
0807	3	10-4-1997	21:00	23:00			2	3														
0807	4	10-4-1997	21:00	23:00																		
0807	5	10-4-1997	21:00	23:00					2								1					
0807	6	10-4-1997	21:00	23:00					2								1					
0807	7	10-4-1997	21:00	23:00													1					
0807	1	6-5-1997	21:00	23:00					2									1				
0807	2	6-5-1997	21:00	23:00			2	2														
0807	3	6-5-1997	21:00	23:00			1	1				1										
0807	4	6-5-1997	21:00	23:00																		
0807	5	6-5-1997	21:00	23:00			1		2													
0807	6	6-5-1997	21:00	23:00			1		2													
0807	7	6-5-1997	21:00	23:00																		
0807	1	10-6-1997	21:15	24:00																	1	
0807	2	10-6-1997	21:15	24:00			2	2	3							1						
0807	3	10-6-1997	21:15	24:00			2	2									1					
0807	4	10-6-1997	21:15	24:00					1			1					1					
0807	5	10-6-1997	21:15	24:00																		
0807	6	10-6-1997	21:15	24:00					1			1					1					
0807	7	10-6-1997	21:15	24:00								1										

Overzicht waarnemingen Meetnet Amfibieën

datum: 8 maart 2006

0807 Zonneven / Tienhovensch Kanaal		Jos Meijer																																								
Waterr	Ss	Ta	Tc	Th	Tv	Ao	Bv	Pf	Bb	Bc	Ha	Ra	Rt	Rec	Rr	Re	Rl	X	-	Y	aantal bezoeken per water																					
jaar 1997 van 11-3-1997 tot 10-6-1997																																										
1					2						1			1	1			139,06	-	467,548	5																					
2	2	2		3							2			1	1			139	-	467,6	5																					
3			2	3							1				1			139,063	-	467,52	5																					
4					1						1				1			139,8	-	466	5																					
5	1				3						1				2			139,8	-	466	5																					
6	1	1			3						1				1			139,8	-	466	5																					
7											1				1			139,8	-	466,9	5																					
jaar 1998 van 11-3-1998 tot 27-5-1998																																										
1			1		2						2				1	3		139,06	-	467,548	5																					
2	2	1			2						1				1	2		139	-	467,6	5																					
3	1	2			2						2				1	2		139,063	-	467,52	5																					
4	1	1			3										2			139,8	-	466	5																					
5	1	1			2										1	1	1	139,8	-	466	5																					
6					1											2		139,8	-	466	5																					
7					1											3		139,8	-	466,9	5																					
jaar 1999 van 10-3-1999 tot 27-5-1999																																										
1					2						3				2	3	1	1	139,06	-	467,548	5																				
2	1	2			3						1				2	2		139	-	467,6	5																					
3	1	2			2						2				2	2		139,063	-	467,52	5																					
4	2	1			3													139,8	-	466	4																					
5																		139,8	-	466	4																					
6					1													139,8	-	466	4																					
7					1						1				1			139,8	-	466,9	4																					
jaar 2000 van 15-3-2000 tot 21-6-2000																																										
1			1		2	1					3				2	2		139,06	-	467,548	4																					
2	2	2			3						1				2	2		139	-	467,6	4																					
3					2						2				1			139,063	-	467,52	4																					
4	1	1			3													139,8	-	466	4																					
5																		139,8	-	466	4																					
6					2						1				1			139,8	-	466	4																					
7					1													139,8	-	466,9	4																					
jaar 2001 van 20-3-2001 tot 1-5-2001																																										
1			2		2						2				1	2		139,06	-	467,548	2																					
2	3	2			3						1							139	-	467,6	2																					
3			1		2										1			139,063	-	467,52	2																					
4	2				3										1			139,8	-	466	2																					
5															1			139,8	-	466	2																					
6															1			139,8	-	466	2																					
7																		139,8	-	466,9	2																					

Vragen of begeleiding nodig?

RAVON Werkgroep Monitoring
Contactpersoon: Edo Goverse
goverse@science.uva.nl

020-5257332